

Ābeļu šķirņu vērtējums 2020.gadā

Laila Ikase

E-pasts: laila.ikase@llu.lv

DI informatīvā diena «Pavasaris 2021» 08.04.2021.

Projekti: DEMO 4/P6, ZM-augļi, ZM-selekcija

Demonstrējumu projekts „Jauno, kraupja izturīgo ābeļu šķirņu pārbaude dažādos Latvijas reģionos” (LAD 240118/P6, 4. lote)

Demonstrējuma mērķis:

- **Praktiski nodemonstrēt, iepazīstināt lauksaimniekus ar jaunajām, kraupja izturīgajām ābeļu šķirnēm, salīdzināt tās ar šobrīd plašāk komerciāli audzētajām šķirnēm.**

Iesaistītās 5 saimniecības:

- **Zemgale un Kurzeme** – «Gaidas», «Lejasdārzi», «Mucenieki»
- **Latgale** - «Ievulejas»
- **Vidzeme** – «Kurpnieki» (bioloģiskā saimniecība)
- Novērojumi par šķirnēm veikti arī citās saimniecībās Vidzemē un Zemgalē (nepiedalās projektā)

'Dace'

- Novērota 5 saimniecībās.
- Kraupja izturīga, miltrasas vidēji ieņemīga.
- **Rudens- agra ziemas.**
- Augļi vienmēr lieli, ļoti garšīgi.
- Ražo ļoti ātri, regulāri.
- **Ļoti jutīga pret kaitēkļu bojājumiem, seko puves.**
- **Nedrīkst nokavēt vākšanu - ilgi nebirst un tad miltojas, slikti glabājas.**
- **Piemērotāka integrētai audzēšanai.**
- **BIOLOĢISKOS DĀRZOS – TIKAI AR RŪPĪGU KAITĒKĻU APKAROŠANU.**

Zemgalē (jūlijs)

'Dace' labi
izdodas visā
Latvijā

Ziemeļvidzemē

'Gita'

- Novērota 6 saimniecībās.
- Kraupja izturīga.
- **Rudens šķirne, ieteicams vākt dalīti.**
- Augļi vienmēr lieli, garšīgi.
- Ļoti ražīga, ražo regulāri.
- **Sabiezināts vainags jāizgaismo, citādi augļi vāji krāsojas.**
- **Vidēja ziemcietība, bet labākajās dārzu vietās izdodas visā Latvijā.**
- Piejūras klimatā iespējams vēzis.
- Ļoti lieliem augļiem korķplankumainība.

**Zemgalē 1 dārzā
kraupja izturība
pārvarēta !
(Liberty x Melba:
tikai 1 izturības
gēns)**

Ziemeļlatgalē

Vidzemē

'Monta'

- Novērota 4 saimniecībās.
- Kraupja izturīga.
- **Vēla ziemas šķirne, teicami glabājas.**
- Augļi koši, stingri, kraukšķīgi, ne vienmēr lieli.
- **Vēlražīgāka nekā citas šķirnes.**
- **Vainags varētu būt labāks uz MM106.**
- Vidēji auglīgās augsnēs veidoti koki bija labi zaroti.
- **Dažviet Latvijas dienvidos - neizskaidrota zaru kalšana jauniem kokiem.**

«Pienjāņos» audzētā 'Monta'
lielveikalā «Stockmann»
2021.g. martā

'Roberts'

- Novērota 3 saimniecībās.
- Kraupja izturīga.
- **Vēla vasaras šķirne, vāc dalīti.**
- Koki ar retu vainagu, ražo pārgadus.
- Augļi lieli, skaisti, īpaši garšīgi siltās vasarās.
- **Precīzi jāievēro vākšanas laiks, jāvāc vairākos paņēmienos, tikai gatavie.**
- Vienā gadījumā - karstā laikā augļi kokā *izcepās* un puva.

'Edite'

- Novērota 3 saimniecībās.
- Kraupja izturīga.
- **Agra ziemas šķirne.**
- Koks ar paretu vainagu, ražo mēreni.
- Augļi koši, stingri.
- Apsaluši koki var slimot ar vēzi, citādi izturīga.
- **Izteikti siltummīloša, siltās vasarās augstāka ražība un kvalitāte.**
- **Uz sava stumbra audzējama tikai labākajās dārzu vietās, citur potējama vainagā.**

Čehu 'Rubīns', tā klons 'Bohemia'

- Novērota 3 saimniecībās.
- Kraupja izturība laba, glabājot pūst pie kāta.
- Ziemas šķirne.
- **Augļu kvalitāte izcila.**
- **Ražo uz rīkšzariem, prasa rūpīgu veidošanu.**
- Vidēja vai zemāka ziemcietība, apsalstot vēzis.
- **Uz sava stumbra - tikai vislabākajās dārzu vietās.**
- Ieteicams potēt vainagā, arī mazāk slimos ar vēzi.

Stādījums tiek paplašināts (Vidzeme)

'Bohemia'

Vidzemē, labā dārza vietā

Citas interesantas šķirnes

'Madona'

'Madona' (ziemas)

- + Ziemcietīga, pieticīga
- + Augļi izskatīgi, izlīdzināti
- Viegli birst

'Jubilej Moskvi' (jūlijs)

'Jubilej Moskvi' (R-AZ)

- + Ziemcietīga, kraupja izturīga
- + Augļi izskatīgi, garšīgi
- Viegli birst

**Mazdārzem
labas**

Jaunās Baltkrievijas šķirnes Vidzemē...

SLĒDZIENS:

- + Augsta ražība, kraupja izturīgas, ziemcietīgas
- Augļi skaisti, bet bez retināšanas pasīki
- Vairumam šķirņu garša viduvēja

... UN DOBELĒ (skat.tālāk)

Jauno šķirņu vērtēšana DI izmēģinājumos Dobelē

- Izmēģinājumi ierīkoti 2009.-2016.g.
- Potcelmi B9 un B396
- 3 vai 4 atkārtojumi par 2 -3 kokiem
- **2020.gadā apkopoti visu gadu ražas dati**
- **Laikapstākļu ietekme 2020.gadā:**
 - Ziemā netipiski augstas temperatūras, tāpēc vasarā stipri izplatījās miltrasa un kaitēkļi.
 - Pavasarī nelabvēlīgi apstākļi apputei. Dažām vēlajām šķirnēm slikti aizmetās augļi arī mākslīgā apputē, piemēram, 'Editei'. **Iespējams, siltajā ziemā nepilnīgi attīstījās putekšņmaciņi un sēklaizmetņi.**
 - Agri vācamo šķirņu augļi ilgi nekrāsojās un bija skābāki.
 - Rudenī ilgstošs siltums ļāva pagarināt vākšanu līdz oktobra 2.pusei.
 - Kopumā raža 2020.gadā bija vidēji laba.

Baltkrievijas šķirnes

- Visas šķirnes izturīgas pret kraupi
- Vērtētās šķirnes: **Beloruskoje Sladkoje, Diyament, Imant, Pospelh, Syabrina**
- Neilgi vērtētas: **Aksamit, Krasavita, Navavita, Pamjatj Kovalenko**
- BRĀĶĒTAS – ZEMA KVALITĀTE: Belana, Elena, Zorka, Palanez

‘Beloruskoje Sladkoje’:

+ R-AZ, lieli, saldi, labi glabājas (2021.g.līdz III)

- zems skābes saturs, ne vienmēr koši

‘Diyament’:

+ Z, lieli, izlīdzināti, gardi; koks mazs, kompakts

- lēns ražas kāpums; var būt brūngana virskrāsa, forma plakanīga; var vīst

‘Pamyat Kovalenko’ (laba arī Igaunijā):

+ Z, skaisti, izcili garšīgi; - vēža ieņēmīga

Igaunijas šķirnes

'Aule' (izskatā līdzīga 'Auksim'):

- + AZ, skaisti, izlīdzināti, kokā noturīgi, garšīgi
- Koki liela auguma, ražo uz rievaiņiem

'Virve':

- + R-AZ, lieli, izlīdzināti, gardi; kraupja izturīga
- Vainags sabiezinās

'Kelin':

- + R-Z, skaisti, stingri, saldi; kraupja izturīga
- Ražība viduvēja

BRĀĶĒTA: 'Kersti' – Ķ.liela auguma un Ķ.mazražīga

'Aule' un 'Auksis': 4 gadu dati (stādīti 2011.g.)

Šķirne	Vāks. laiks	Kopražā kg/k.	Vidējā masa g	Nestand %	TCSA cm ²
Auksis	IX 1.	15.6	163.8	7.1	167.6
Aule	IX 2.	24.4	178.1	22.0*	293.4

* Salnas bojāti 2019.g.

Rumānijas šķirnes

'Aura'

+ AZ, lieli, ļ.garšīgi; kraupja izturīga

- Vidēja ražība

Zemgalē pietiekami ziemcietīga

'Ciprian'

+ AZ-Z, saldi; ražīga, kraupja izturīga

- Var būt pārāk tumša krāsa

Zemgalē pietiekami ziemcietīga

Latvijas šķirnes komercdārziem

'Felicita'

- Agra ziemas – ziemas
- **Kraupja un vēža izturīga**
- Izlīdzināti, garšīgi, bet krāsa patumša
- Ļoti ražīga
- **Precīzi jāievēro vākšanas laiks – pārgatavi slikti glabājas**
- Ļoti ziemcietīga

'Pure Ametist'

- Agra ziemas - ziemas
- **Ļoti stingri, garšīgi, skaisti sārta**
- Koks viegli veidojams, ražo ik gadus
- Slimībizturība laba, bet bojā laputis
- **Dobelē necieš no kora plankumainības (kā Pūrē)**

**Ābeļu un aveņu selekcijas materiāla novērtēšanas
programma integrēto lauksaimniecības kultūraugu
audzēšanas tehnoloģiju ieviešanai
(Projekts: ZM-selekcija)**

**DĀRZKOPĪBAS
INSTITŪTA JAUNĀS
ŠKIRNES
(2020.g.)**

'Lora' (H-4-03-1)

- 'Lodel' (Polija) x 'Rubin' (Kazahija), 2003, DI
- Šķirnes pieteikums 2020.gadā

ĻOTI LABS ĪPAŠĪBU KOMPLEKSS:

- Ziemas - vēli ziemas
- **Neliela auguma, viegli veidojama**
- **Ātrražīga, ražo bagātīgi un regulāri**
- **Augsta kompleksa slimībizturība** (pārbaudīts nemiglotā hibrīdu laukā 15 gadus)
- Laba augļu kvalitāte ik gadus, bet siltās vasarās – teicama

Problēmas:

- Nenormējot var kļūt sīki
- **Piejūrā vēža ieņēmīga** (Nīderlandes dati)

Pārbaudāma komerciālos un bioloģiskos dārzos

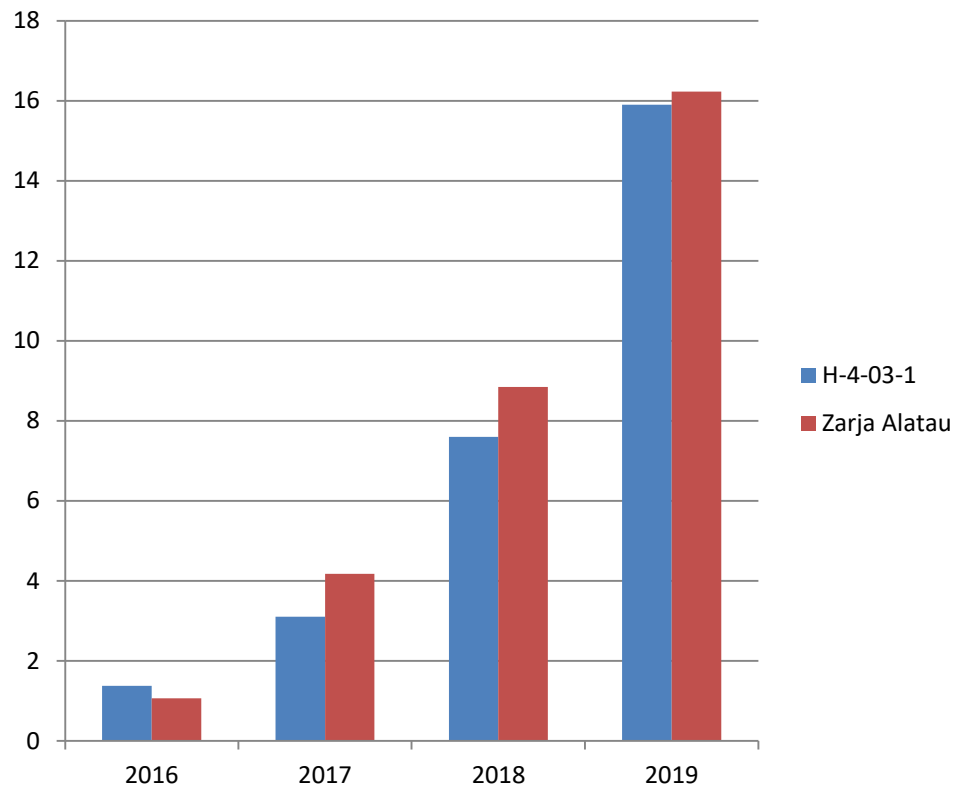
- Stādi - pēc 2022.gada

Nodots pārbaudei Pūrē, «Muceniekos»

‘Lora’: ražība

Raža, kg/koka (stādīti 2014.g. ,
potcelms B9, kontrole ‘Zarja Alatau’)

'Auce' (H-17-05-27)

- 'Top Millionaire' x D-1-94-42 ('Arbat' x 'Forele'), DI, 2005
- Šķirnes pieteikums 2020.gadā
- **Maza auguma sarkanlapu ābele**
- **UNIVERSĀLA – dekoratīvs koks, augļi pārstrādei**
- Augļi krebu tipa, sarkans mīkstums, vācami vēlu
- Zied un ražo bagātīgi, pārgadus.
- Sulai labs garšas un izskata vērtējums, vērtīgs bioķīmiskais sastāvs.
- Izturīga pret sēņu slimībām

Nodota pārbaudei Pūrē,
vīndariem - «Ledusvīni», «Mr.Plūme»
- **Stādi - pēc 2022.gada**

Māteskoks 2020.gadā

'Auce'- sulas biokīmiskais sastāvs un sensorais vērtējums

	Vērtība	Sx
Sulas iznākums	55,2 %	
Šķīstošā sausna	15,5 Brix	
Skābe %	1,5 %	0,39
Kopējie fenoli	263 mg 100g	5,16
SENSORĀ ANALĪZE:		
Krāsa	9,3	3,1
Garša	7,5	2,9
Skābums	6,7	2,8
Saldums	6,6	3,1
Aromāts	6,6	3,3

Sensorais vērtējums – pēc līniskālas

D-1-92-59 (pag.nos. 'Valentino')

- Krustojums: SR 0523 x AMD-20-4-1 (Lobo x ledzēnu) "ledzēnos" ; vērtēts un izdalīts Dobelē
- Pozitīvās īpašības:
 - Augsta augļu kvalitāte
 - Laba glabāšanās, t.sk. veikala plauktā
 - Vērtīgs bioķīmiskais sastāvs, daudz polifenolu
 - Izturīga pret puvēm, miltrasu
- Trūkumi:
 - Vidēja ražība, īpaši pirmajos gados; tomēr pāsrpēja 'Saltanat'
 - Lēns ražas kāpums - tikai 8.gadā sasniegts vidēji 20 kg/koka (33 t/ha)
 - Vidēji laba izturība pret kraupi, bet smidzinot bojājumi niecīgi (2 balles no 10)
 - Vidēja ziemcietība (25 gadu dati Dobelē)

D-1-92-59: raksturojums

- Vācami X sākumā, glabājas līdz II beigām, vai III
- **Ļoti izskatīgi** - palieli, koši, gludi, izlīdzināti
- **Saldi, aromātiski**, vidēji sulīgi
- Miza stingra, nevīst glabājot
- Mīkstums ļ.smalkgraudains, vid.stingrs - **4,7 kg cm⁻¹**
- Šķīstošā sausna **14°Brix**, maz skābju - **0,3-0,5%**
- **Daudz polifenolu - 140,8 mg 100g⁻¹**
- Maz nestandarta augļu, vidēji 4,2 %
- Koks vidēja auguma, vainags parets, izplests
- **Uz B.9 ražo 2.-3.gadā**, bet pirmajos gados 5-8 kg/k.
- **SAIMNIECISKAIS VĒRTĒJUMS:**
 - **33 t/ha nav slikti, bet vēlu atmaksāsies investīcijas**
 - **Ļoti skaisti un gardi - peļņu varētu gūt ar labu cenu**
 - **Jāizstrādā veidošanas paņēmieni ražības celšanai**

2019.gadā sāka vērtēšana
z/s "Mucenieki".
Izdalīts kā ātrražīgs un ar
augstu augļu kvalitāti.

Degustācijas vērtējums (1-5 balles)

Datums	Izskats	Garša	Aromāts	Stingrums	Sulīgums
D-1-92-59					
11.01.2016.	4.6	4.2	4.1	3.7	3.7
09.01.2017.	4.5	4.2	3.7	3.9	3.6
19.02.2018.	4.7	4.0	3.7	4.1	4.1
29.01.2019.	4.8	4.4	3.9	<u>3.3</u>	<u>3.0</u>
21.01.2020.	4.6	3.9	3.6	<u>3.3</u>	<u>3.0</u>
vidēji	<u>4.6</u>	4.1	3.8	3.7	3.5
Antej (kontrolē)					
06.01.2016.	4.2	4.3	3.7	4.1	4.4
24.01.2017.	4.3	3.9	3.4	3.9	4.0
06.03.2018.	4.6	4.2	3.8	4.0	3.9
12.02.2019.	4.6	4.3	3.8	4.0	3.9
21.01.2020.	<u>3.9</u>	<u>3.7</u>	3.6	3.6	3.9
vidēji	4.3	4.1	3.7	3.9	<u>4.0</u>

Paldies par uzmanību!